

PRIROČNIK ZA PREPOZNAVANJE IN NAČRTOVANJE ZELENE INFRASTRUKTURE

Mitja Bricelj (urednik): Priročnik za prepoznavanje in načrtovanje zelene infrastrukture. Ljubljana, Inštitut za vode Republike Slovenije, Ministrstvo za okolje in prostor, 2021, 96 strani.

Priročnik za prepoznavanje in načrtovanje zelene infrastrukture (Priročnik) je rezultat večletnih strokovnih prizadevanj Ministrstva za okolje in prostor ter Inštituta za vode Republike Slovenije za implementacijo koncepta zelene infrastrukture v Sloveniji, pa tudi doprinos k razvoju samega koncepta in njegove vloge na področju regionalnega planiranja. Urednik Priročnika je dr. Mitja Bricelj (Ministrstvo za okolje in prostor), avtorji pa so sodelavci Inštituta za vode Republike Slovenije ter zunanji sodelavci.

Namen strokovnega priročnika je spodbuditi in okrepiti rabo koncepta zelene infrastrukture kot okvira za sodelovanje različnih sektorjev, ki posegajo v prostor, predvsem sektorjev ohranjanja narave, urejanja prostora in upravljanja voda. Cilj Priročnika je »izboljšati vključevanje ekoloških sistemov in naravnih zeleno-vodnih

območij, ki jih predstavljajo gozdovi, celinske vode, morje ipd. v procesih načrtovanja» (str. 13). Priročnik je namenjen vsem, ki so kakor koli soudeleženi v postopkih načrtovanja in urejanja prostora, predstavlja pa tudi strokovno gradivo za ozaveščanje in izobraževanje strokovne in laične javnosti.

Opredelitev koncepta zelene infrastrukture sledi pogledom Evropske komisije iz leta 2013. Zelena infrastruktura je zato opredeljena kot strateško načrtovana mreža visokokakovostnih naravnih in polnaravnih območij, ki je zasnovana in upravljana tako, da zagotavlja široko paleto ekosistemskih storitev in ščiti biotsko raznovrstnost tako v podeželskih kot mestnih okoljih. Zelena infrastruktura se tako nanaša na prostorsko strukturo, ki omogoča ljudem koristi narave in je namenjena povečanju sposobnosti narave za zagotavljanje več dragocenih dobrin in storitev ekosistema.

Priročnik je osredinjen okrog štirih temeljnih poglavij. V uvodu je opredeljen širši kontekst, v katerega je umeščen koncept zelene infrastrukture kot pristop k doseganju trajnostnega razvoja s ključnim sporočilom: »ohranjanje in načrtovanje zelene infrastrukture je koristno ne le za biotsko raznovrstnost, temveč tudi za človeka in njegovo dolgoročno blaginjo« (str. 11). Avtorji Priročnika se torej zavedajo, da je varovanje biotske raznovrstnosti, ugodnega stanja ekosistemov ter ohranjanje pokrajinskih in ekosistemskih storitev ključnega pomena za človeka – za njegov obstoj in za razvoj človeške družbe v kontekstu trajnostnega razvoja. V nadaljevanju uvodnega poglavja so prikazani začetki, razvoj in uporaba termina »zelena infrastruktura«, izpostavljene so dileme pri njegovi uporabi in različna razumevanja. Sklep uvodnega poglavja opisuje postopek nastanka priročnika, namen in cilje ter ciljno strokovno (in politično) javnost.

V drugem poglavju so natančno opredeljena strokovna izhodišča: od opredelitve zelene infrastrukture, s terminom neločljivo povezan koncept ekosistemskih storitev, pa tudi značilnosti in vloga koncepta zelene infrastrukture na različnih prostorskih ravneh. Prikazani so pomembnejši elementi, ki opredeljujejo zeleno infrastrukturo, tehnično-metodološka izhodišča (postopek prepoznavanja zelene infrastrukture), pa tudi pravna izhodišča.

Posebno dragoceno je tretje poglavje, ki prikazuje dosedanje izkušnje in dobre prakse implementacije koncepta zelene infrastrukture na različnih prostorskih ravneh, s čimer Priročnik dokazuje široko poznavanje samega koncepta, hkrati pa prepoznava veliko uporabnost in še ne izkoriščene potenciale za uporabo koncepta pri načrtovanju razvoja v prostoru na različnih prostorskih ravneh in v različnih normativnih okoljih (prekomejno, makroregionalno).

Četrto poglavje prikazuje poglede avtorjev Priročnika o vsebinski vrednosti in praktični uporabnosti koncepta. Pri tem se sklicujejo na obstoječo zakonodajo v Sloveniji, kar Priročniku daje veliko aplikativno vrednost.

V nadaljevanju Priročnika so podrobnejše opredeljene metodološke in pravno-normativne vsebine, ki so za uporabnika priročnika pomembna dodatna informacija, s katero lahko metodološko in pravno utemelji nove inovativne načine uporabe zelene infrastrukture kot okvira za reševanje navzkrižij v prostoru in naslavljanje aktualnih razvojnih izzivov.

Priročnik v dodatku z metodološkimi podlagami ponuja kot orodje za pripravo strokovnih podlag za načrtovanje v kontekstu koncepta zelene infrastrukture metodo, ki pomaga prepoznavati »zelenost« prostora oziroma prepoznavanje, koliko je elementov v prostoru, ki opredeljujejo zeleno infrastrukturo. Gre za model, ki na podlagi logičnega postopka opredelitve osnovne prostorske enote, izbora kriterijev, ocenjevanja pomembnosti izbranih kriterijev analizira prostor z vidika prisotnosti posameznih kategorij, ki so podlaga za opredelitev zelene infrastrukture na obravnavanem prostoru. Ker izhaja iz pravnih režimov, je neposredno uporabna predvsem na področju podrobnejše analize prostora ter ocene prisotnosti in vrzeli elementov, ki opredeljujejo zeleno infrastrukturo v kontekstu prostorskega načrtovanja na lokalni ravni. Z ustrezno prilagoditvijo metode je mogoče analizo zelene infrastrukture opraviti tudi na višjih prostorskih ravneh.

Besedila so kljub določenim dilemam in različnim razumevanjem terminov in konceptov med strokami poenotena in razčiščena do te mere, da je Priročnik razumljiv tudi manj poučenemu bralcu in uporabniku, a hkrati ostaja strokovno korekten. Uporabljene opredelitve in definicije namreč izhajajo iz dokumentov, ki so objavljeni na ravni celotne Evropske unije, hkrati pa iščejo najmanjši skupen imenovalac med sektorji, ki prav tako izhajajo iz konceptov ekosistemskih storitev in zelene infrastrukture pri načrtovanju razvoja v prostoru. Jasnost in nazornost Priročnika povečujejo tudi številne sheme in kartografski prikazi ter ilustrativni primeri v blokih. Slednji spremljajo Priročnik od opredelitve koncepta do njegove implementacije.

Ključni doprinos Priročnika je temeljno izhodišče – kompleksni pogled na prostor, ki je nujna predpostavka za iskanje odgovorov na številne aktualne izzive prostorskega in regionalnega razvoja ter doseganje trajnostnega (prostorskega) razvoja. Po svoji vsebini in strukturi gre za inovativen regionalno-planerski pristop na področju zelene infrastrukture in njene vloge pri razvoju v prostoru ter doseganja ciljev na področju varstva okolja v kontekstu zagotavljanja ekosistemskih storitev. Priročnik je pomemben doprinos k uveljavljanju potencialov, ki jih prinaša zelena infrastruktura na nižjih prostorskih ravneh v Sloveniji, in koristno gradivo za vse, ki (strateško) načrtujejo prostorski razvoj v bolj trajnostno in zeleno smer.

Priročnik je primerno izhodišče za nadaljnji razvoj pristopa, predvsem v smeri nadgradnje metodološke podpore za prepoznavanje in načrtovanje zelene infrastrukture, na primer z zasnovo novih orodij za strateško načrtovanje zelene infrastrukture (analize prostora skozi koncepte jedrnih območij, stopalnih kamnov in koridorjev) na različnih prostorskih ravneh (lokalna, regionalna, prekomejna, nacionalna), vključno s podrobnejšimi usmeritvami/preučitvijo možnosti za dejansko umeščanje elementov zelene infrastrukture v prostor v dialogu z drugimi strokami, nosilci urejanja prostora in predstavniki naravovarstvenikov.

Priročnik je bil izdan tudi v angleškem jeziku, kar bo prispevalo k prepoznavanju koncepta tudi v širšem prostoru.

Simon Kušar